

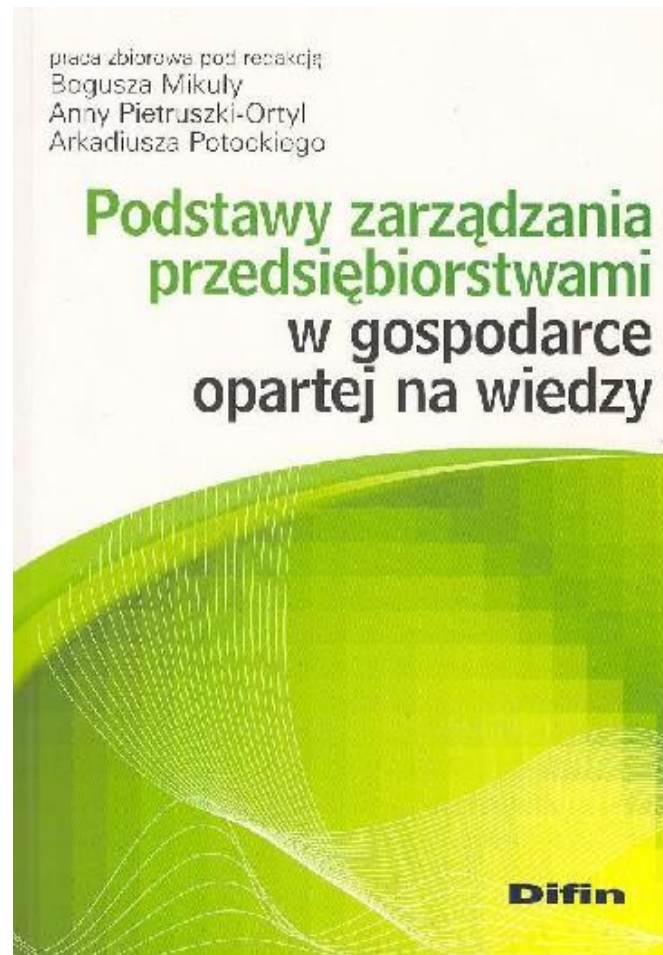
Bogusz Mikuła
ORGANIZACJE OPARTE NA WIEDZY
Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Krakowie
Rozdział: 1, 2, 4, 5, 6.

boguszmikula.pl

Jako uzupełnienie

A. Krakowiak-Bal, P. Łukasik, B. Mięka, A. Pietruszka-Ortyl, U. Ziemiańczyk,
Zarządzanie wiedzą w rozwoju obszarów wiejskich, C.H.Beck, Warszawa 2017.

Cztery „filary” gospodarki opartej na wiedzy według Banku Światowego:

- 1) odpowiednie otoczenie instytucjonalno-prawne,
- 2) odpowiednie systemy innowacji,
- 3) rozbudowana infrastruktura informacyjna (w tym rozwój teleinformatyki),
- 4) edukacja i szkolenia (wysoka jakość kapitału ludzkiego).

Implikacje tego podejścia:

- 1) wiedza jest **zasadniczym czynnikiem wytwórczym**, który determinuje sposób, skuteczność i ekonomiczność wykorzystania pozostałych zasobów;
- 2) **nakłady na rozwój zasobów wiedzy naukowej** odgrywają coraz istotniejszą rolę w procesach wzrostu gospodarczego;
- 3) o możliwościach efektywnego wykorzystania zgromadzonego zasobu wiedzy decyduje **kapitał wykształcenia**. Jego wartość wynika między innymi ze sprawności działania systemu edukacji;

Dalsze implikacje:

4) o możliwościach efektywnego wykorzystania wiedzy decyduje dostęp organizacji gospodarczych i członków społeczeństwa do zasobów wiedzy, które muszą być dodatkowo przedstawione w postaci gotowej do wykorzystania. Podstawą spełnienia tego warunku jest odpowiednio zbudowany system transferu wiedzy w społeczeństwie, w którym istotną rolę odgrywa „mocno” wsparty finansowo podsystem absorpcji wiedzy światowej do gospodarki narodowej;

Dalsze implikacje:

5) na rozwój wiedzy i tworzenie innowacji istotnie wpływa Narodowy System Innowacji (NSI). **NSI** określić można jako **podsystem gospodarki narodowej, który tworzą współdziałające ze sobą w procesach innowacyjnych różnego typu instytucje**. U podstaw ich sprawnego działania leżą **uregulowania prawne, zasady kooperacji, sposoby komercjalizacji wyników badań, sposoby i środki finansowania badań i zaangażowane zasoby ludzkie**;

Kolejne:

6) konieczność zapewnienia ludziom pracującym warunków wysokiej jakości życia zawodowego i rodzinnego oraz lukratywnych perspektyw na przyszłość (w zakresie rozwoju zawodowego i życia społecznego, uzyskiwanych dochodów, nowoczesnej infrastruktury, bezpieczeństwa ze strony systemu emerytalnego i ochrony zdrowia, bezpieczeństwa wewnętrznego i zewnętrznego), aby uzyskać wysoki poziom zadowolenia z życia w danym kraju oraz motywacji do pracy i osiągnięć;

I dodatkowo:

7) rozwój GOW możliwy jest tylko przy istotnym wsparciu oraz odpowiednio ukierunkowanych działaniach polityków sprawujących władzę w państwie i pracowników administracyjnych instytucji NSI.

Główne cechy GOW

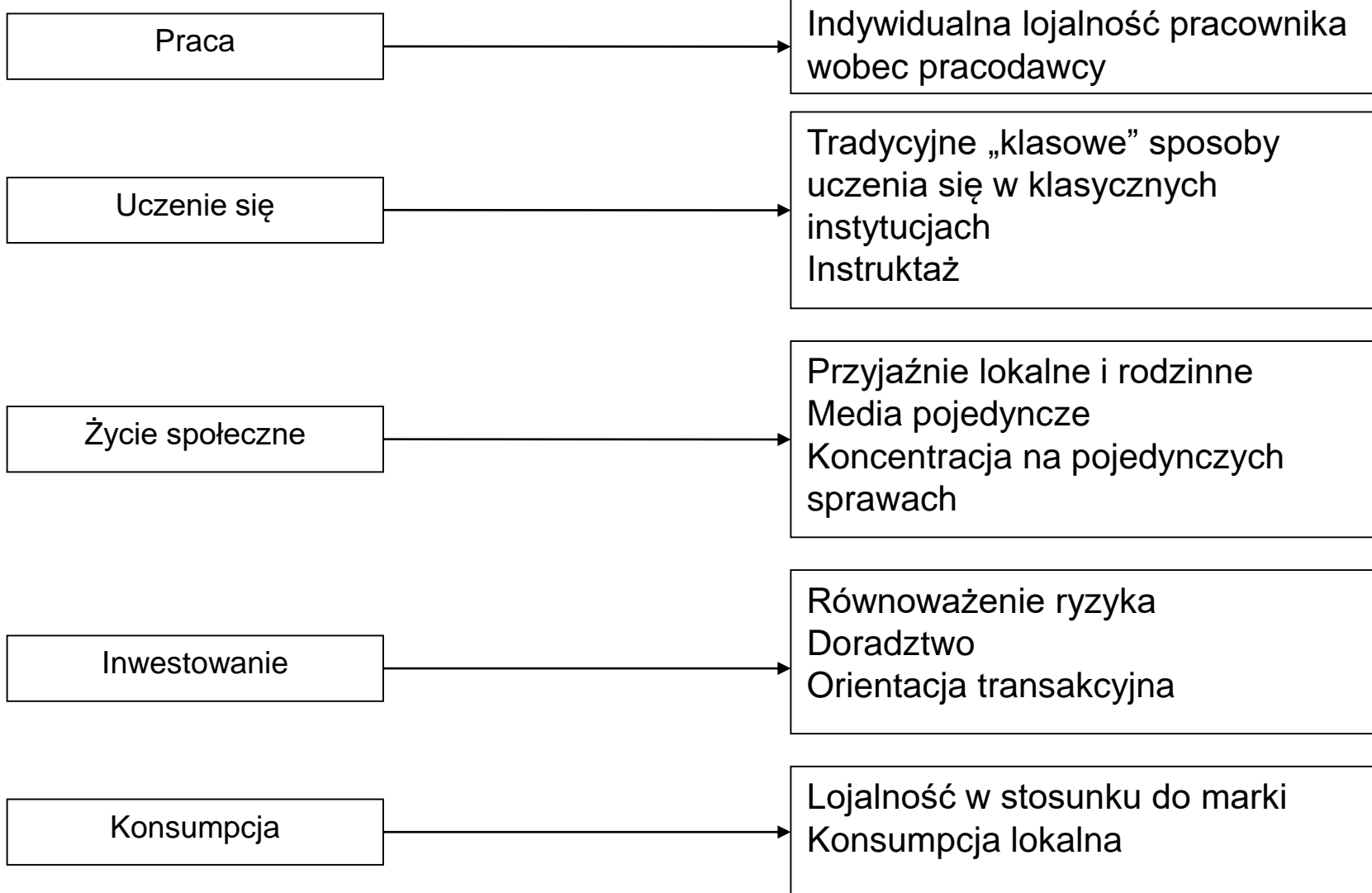
- uznanie wiedzy za podstawowy czynnik wytwórczy będący podstawą racjonalnego wykorzystania pozostałych czynników – pracy, ziemi i kapitału,
- globalizacja,
- sieciowość,
- turbulencja,
- postęp techniczny i technologiczny, zdominowanie wielu sfer działalności gospodarczej wykorzystaniem techniki komputerowej,
- zwiększenie znaczenia wpływu wysokiej klasy specjalistów,
- badania i tworzenie innowacji,
- wzrost środków publicznych przeznaczanych na edukację.
- zmiana oczekiwań i stylu życia społeczeństw.

Główne kierunki rozwoju i wpływu globalizacji na struktury organizacyjne, sposób zarządzania oraz wydajność przedsiębiorstw to (Kassay, 2016, s. 58):

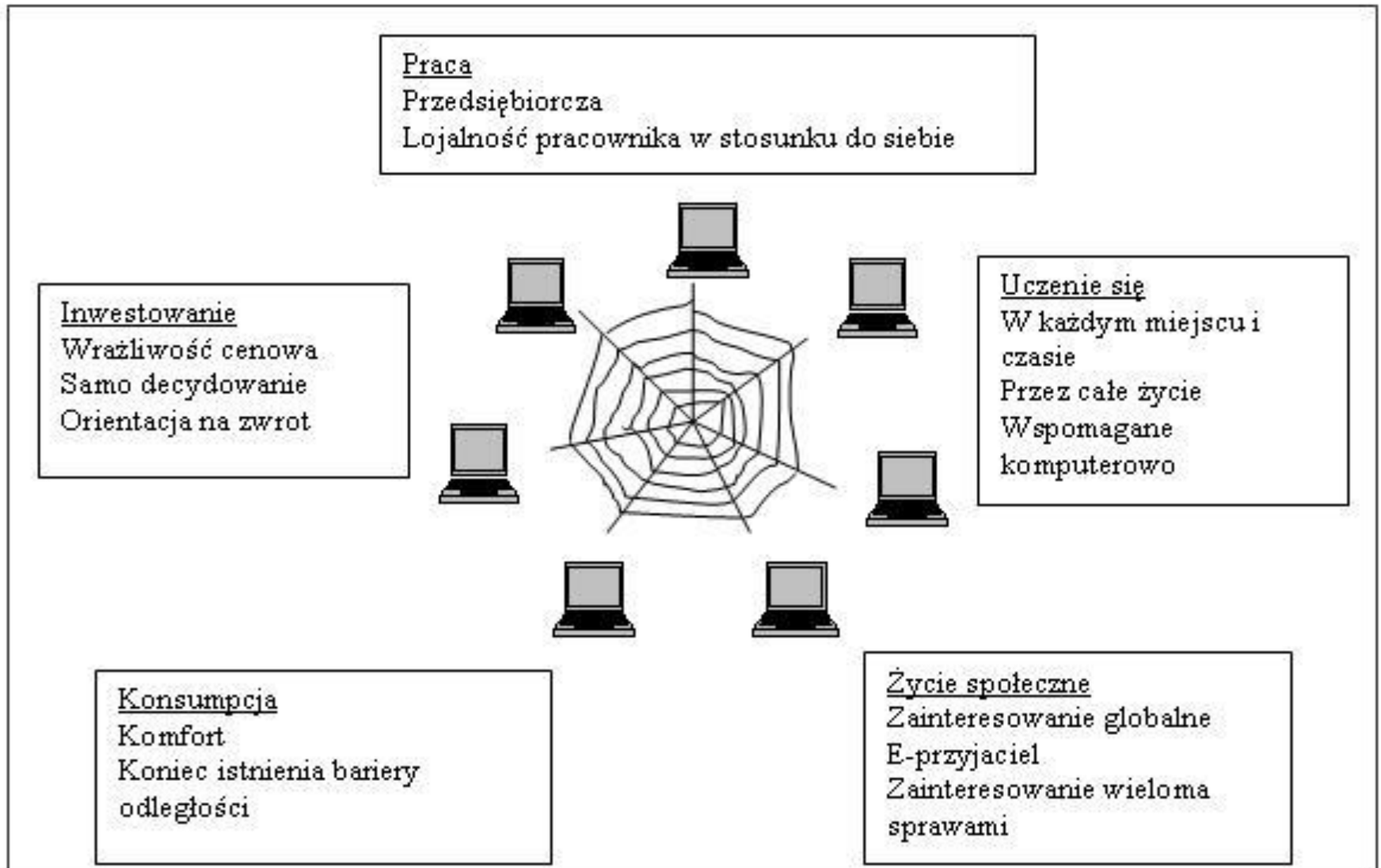
- rosnący udział inwestycji niematerialnych w łącznej wartości inwestycji, w wyniku czego rośnie znaczenie wspierania badań i rozwoju oraz ochrony własności intelektualnej;
- zmiany w funkcjonowaniu przedsiębiorstw następujące przede wszystkim pod wpływem przełomowych technologii, które mają znaczący wpływ na zmiany w technologii produkcji oraz integracji z działalnością handlową;
- zwiększające się znaczenie zarządzania przedsiębiorstwem oraz znaczenie fuzji i przejęć, a także ich wpływ na rentowność i restrukturyzację aktywów przedsiębiorstw;
- rozwój współpracy pomiędzy przedsiębiorstwami, który staje się koniecznością, nawet w przypadku przedsiębiorstw konkurujących ze sobą. Szerokie zastosowanie zajmuje między innymi outsourcing.

- Istnieje szeroka zgoda, potwierdzona przez badania renomowanych instytucji (Bank Światowy, OECD itp.) o tym, że **rozwój naukowy i technologiczny** (badania, rozwój, innowacje i postęp technologiczny) **oraz poprawa jakości siły roboczej** (edukacja, wiedza i umiejętności pracowników) wraz z efektywnym wykorzystaniem innych nakładów kapitałowych w procesie produkcji mają wpływ na produktywność i znacząco przyczyniają się do konkurencyjności i wzrostu zatrudnienia, a zatem **są główną siłą napędową ogólnego wzrostu gospodarczego** (Vnoučková, Urbancová, 2015, s. 314).
- Jak pokazują wyniki badań empirycznych, **wiedza i umiejętności** istotne dla działalności gospodarczej, nie tylko wpływają na wydajność pracy, zmniejszają ryzyko wykluczenia społecznego i zwiększają dochody z pracy, ale **znacząco oddziałują na zachowania społeczne**, zwiększając efektywność inwestowania w rozwój kapitału ludzkiego (Porubčinová 2011, s. 28).

Sposoby zachowania się społeczeństwa tuż przed zaistnieniem nowej gospodarki

Sposoby zachowania się społeczeństwa w nowej gospodarce

Normalność kontra nowa normalność w gospodarce

Element	Norma dotychczasowa	Nowa normalność
<p>Cykle gospodarcze</p> <p>Wzrosty i zwyżki</p> <p>Spadki i recesje</p> <p>Potencjalny wpływ na wyniki przedsiębiorstwa</p> <p>Ogólna charakterystyka sposobu inwestowania</p> <p>Tolerancja ryzyka rynkowego</p> <p>Postawa konsumencka</p> <p>Preferencje konsumenckie</p>	<p>Przewidywalne</p> <p>Określone (średnio co 7 lat)</p> <p>Określone (średnio co 10 lat)</p> <p>Niski</p> <p>Ekspansywne, wielokierunkowe</p> <p>Akceptowane</p> <p>Pewność siebie</p> <p>Stabilne, ewoluujące</p>	<p>Brak</p> <p>Nieregularne, nieprzewidywalne</p> <p>Nieregularne, nieprzewidywalne</p> <p>Wysoki</p> <p>Ostrożne, ukierunkowane</p> <p>Unikane</p> <p>Niepewność</p> <p>Pełne lęku i walki o bezpieczeństwo</p>

Przykładami zagrożeń o wielkiej skali dla GOW są:

- napięcia wynikające z różnic kulturowych, religijnych lub odmiennych poglądów polityczno-gospodarczych,
- niekorzystne zjawiska demograficzne i próby ich eliminacji przez wykorzystanie imigrantów z krajów 3-go świata, którzy mają więcej roszczeń socjalnych niż chęci do uczciwej pracy,
- lokalne konflikty militarne pod pozorem zapobiegania wykorzystaniu szczególnie niebezpiecznych rodzajów broni, a realizowanych w rzeczywistości dla celów uzyskania dostępu do atrakcyjnych finansowo zasobów naturalnych,
- terroryzm (różnej postaci),
- inflacja,
- nieokreślona sytuacja na rynkach finansowych,
- bardzo duża szybkość rozprzestrzeniania się zagrożeń (np. różnego typu wirusów, oszustwa),
- spowolnienie procesu redukcji wielkości zanieczyszczania środowiska naturalnego.

Inne zagrożenia i zmiany:

- Zanik tradycyjnych więzi rodzinnych.
- Częste zmiany pracy.
- Wzrost bezrobocia.
- Izolowanie się jednostek.
- Tworzenie mocnych relacji człowiek-maszyna.
- Wzrost liczby rozwodów.
- Reorientacja nauki na szybkie produkty.

Š. Kassay (2016, s. 143):

„Kończy się tradycyjne rozumienie zarządzania przedsiębiorstwem, którego głównym celem jest maksymalizacja zysków, patrzenie na przedsiębiorstwo jak na mechanizm, działający za pośrednictwem zarządu i występujący na wszystkich szczeblach hierarchii organizacyjnej”.

Zarządzanie przedsiębiorstwem oparte na wiedzy

polega na realizacji funkcji zarządzania skoncentrowanych na zasobach opartych na wiedzy, procesach z ich udziałem i warunkach przebiegu tych procesów w sposób umożliwiający sprawne osiągnięcie celów przedsiębiorstwa.

Nową filozofię zarządzania wyróżniają między innymi:

- sposób ujęcia celów przedsiębiorstwa,
- sposób podejścia do ludzi pracujących na rzecz przedsiębiorstwa,
- przyjęcie, że nieodłącznym elementem pracy jest realizacja procesów organizacyjnego uczenia się,
- koncentracja na zasobach wiedzy, procesach z ich udziałem oraz warunkach ich przebiegu, a więc świadome i faktyczne realizowanie zarządzania wiedzą,
- rozwój sieci powiązań z otoczeniem i współpracy.

Tradycyjnie uznaje się, że celem przedsiębiorstwa jest **uzyskanie zysków**. W latach 90. XX wieku uwzględniając interesy akcjonariuszy zaczęto ten cel określać jako **tworzenie wartości dla właścicieli**. W tych ujęciach **miarą sukcesu w przypadkach przedsiębiorstw są pozytywne wskaźniki finansowe**. Chodzi więc o tworzenie bogactwa ekonomicznego dla wąskiej grupy interesariuszy. Niejednokrotnie czyni się to kosztem:

- pracowników – poprzez niskie zarobki i zaniedbane warunki pracy,
- klientów – poprzez wysokie ceny, niską jakość produktów i brak respektowania praw konsumenckich,
- konkurencji i partnerów – poprzez łamanie praw własności intelektualnej i nieterminowe płacenie zobowiązań,
- społeczeństwa – poprzez np. wykorzystanie „brudnych” technologii i zanieczyszczanie środowiska naturalnego,
- państwa – poprzez manipulowanie księgowością, niepłacenie należnych podatków.

Zarządzanie oparte na wiedzy

Celem działalności gospodarczej jest

„tworzenie wartości globalnej dla”

- 1) **właścicieli** – poprzez generowanie środków finansowych umożliwiających dalsze inwestycje,
- 2) **klientów** – poprzez dostarczenie produktów satysfakcjonująco zaspakajających ich potrzeby, w akceptowalnej cenie i przyjaznych środowisku naturalnemu,
- 3) **pracowników** - poprzez uzyskanie wynagrodzenia finansowego pozwalającego na zaspokojenie bieżących potrzeb i odpowiedni standard życia umożliwiający zachowanie zdrowia i rozwój rodziny, poprzez możliwość zaspokojenia aspiracji, rozwój osobowości oraz kwalifikacji, uzyskanie satysfakcji z życia zawodowego i prywatnego,

4) **społeczności lokalnej i globalnej** – poprzez tworzenie miejsc pracy i zaspakajanie potrzeb społecznych w ramach działań z zakresu społecznej odpowiedzialności, wytwarzanie produktów społecznie użytecznych, ochronę środowiska naturalnego, tworzenie lukratywnych perspektyw rozwoju w przyszłości,

5) **państwa** – poprzez płacenie podatków i zobowiązań na rzecz systemu ubezpieczeń społecznych oraz udział w systemie gospodarczym kraju,

6) **firm partnerskich i konkurencyjnych** – poprzez fakt możliwości współistnienia, współpracy i wzajemnego rozwoju.

Organizacje oparte na wiedzy

W.M. Grudzewski i I.K. Hejduk [2004, s. 135] określają organizację opartą na wiedzy jako taką, której struktura jest podporządkowana i nakierowana na tworzenie wartości dodanej w oparciu o efektywne wykorzystanie wiedzy.

Wśród jej cech charakterystycznych wyróżniają:

- wytwarzanie produktów bogatych w wiedzę,
- zatrudnianie pracowników wiedzy,
- o jej wartości rynkowej przesądza wartość kapitału intelektualnego.

Organizacje oparte na wiedzy

To organizacje, których działalność bazuje na wiedzy. Ich wiedza jest zasadniczym źródłem tworzenia wartości.

Organizacje te kładą szczególną uwagę na procesy organizacyjnego uczenia się i zarządzania wiedzą, które są podstawą ich funkcjonowania, adaptacji do zmian w otoczeniu, innowacyjności, tworzenia kreatywnych sieci (nie tylko z organizacjami partnerskimi, ale też indywidualnymi osobami) i rozwoju kapitału intelektualnego.

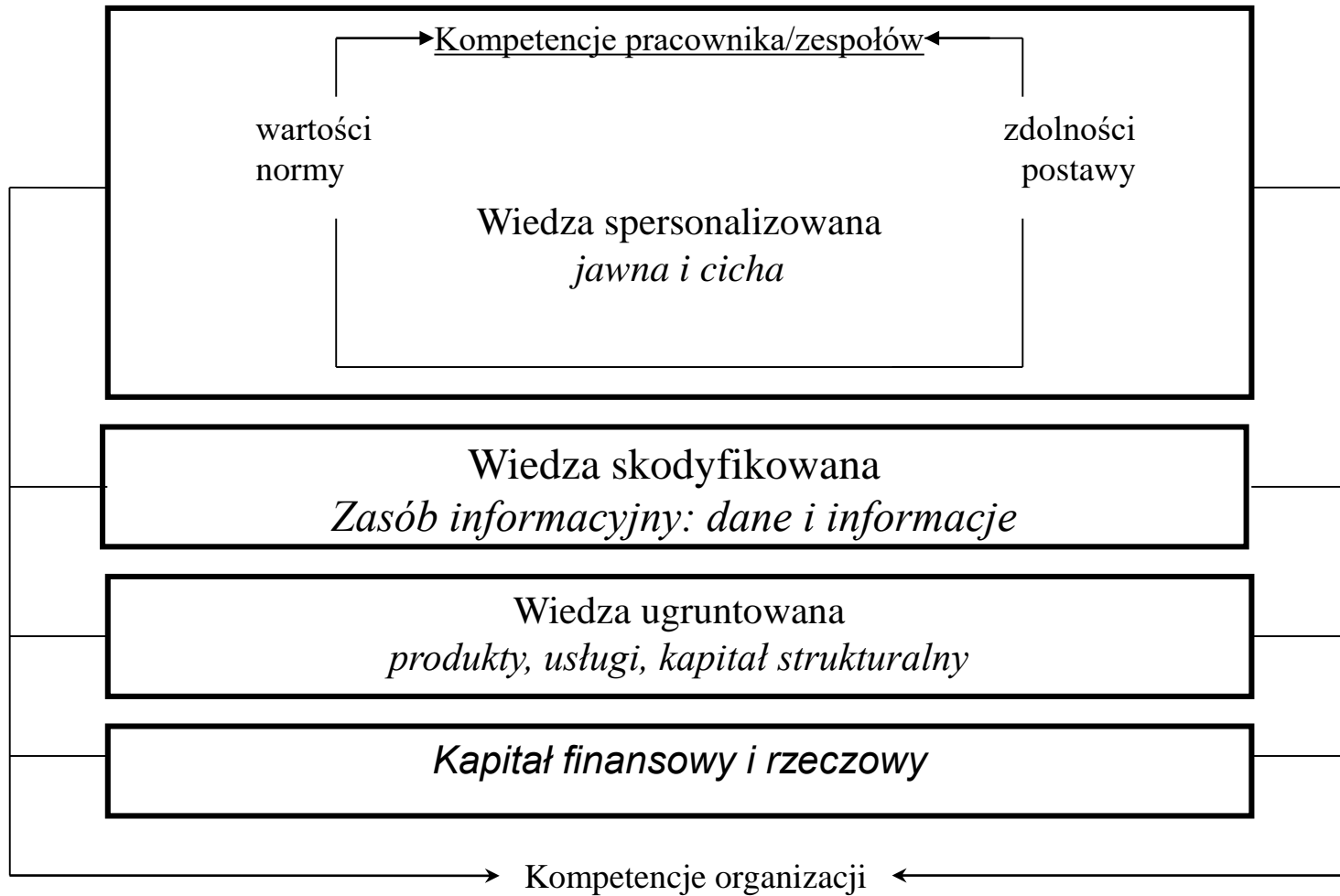
Zasoby organizacji opartych na wiedzy

Zasoby niematerialne - ujęcie R. Hall

Zasoby niematerialne definiowane jako zasoby oparte na wiedzy obejmują:

- prawa własności intelektualnej (np. patenty, znaki i tajemnice handlowe),
- sieci kontaktów,
- reputację przedsiębiorstwa,
- marki produktów,
- wiedzę i doświadczenie pracowników (a także dostawców, doradców, dystrybutorów),
- kulturę organizacyjną.

Zasoby organizacji opartej na wiedzy

Kapitał intelektualny to ta część zasobów niematerialnych, którą organizacja aktywizuje w swoim procesie działania i wykorzystuje do tworzenia wartości.

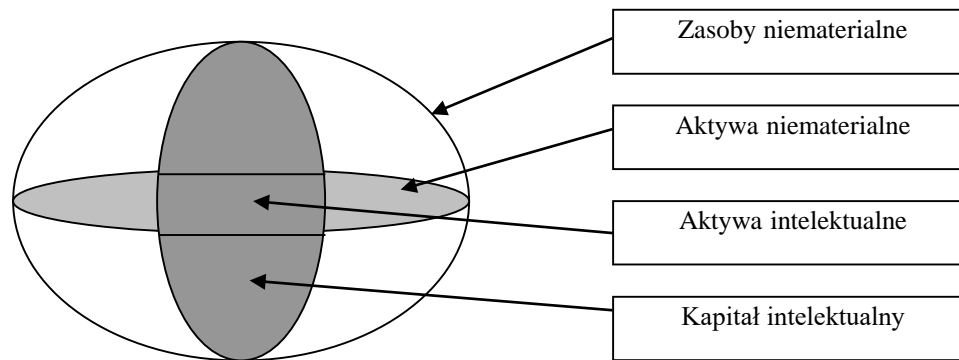
KI firmy składa się z:

- **kapitału ludzkiego – będącego wszelkimi zasobami, których nośnikiem są ludzie, jak wiedza (jawna i cicha, deklaratywna i proceduralna), zdolności, wartości, normy, postawy, poglądy, inteligencja emocjonalna itp.**

Kapitał ludzki tworzy konfiguracja tych zasobów, która skierowana na pozostałe zasoby organizacji, aktywizuje działanie organizacji dla tworzenia wartości. Jej wielkość uzależniona jest od wzajemnego dopasowania i struktury połączeń między wszystkimi zasobami;

Cd:

- **kapitału strukturalnego** – to w dużej mierze kapitał organizacyjny, tworzony przez procesy, sieci powiązań (formalne i nieformalne) wewnętrznych i z otoczeniem, wykorzystywane metody, programy ale też bazy danych i dokumenty;
- **kapitału klienckiego** – tworzonego przez klientów, a ich wartość zależy nie tyle od ich liczby, co od sumy korzyści jakie są skłonni przekazać na rzecz organizacji, aby wykorzystywać jej produkty lub usługi;
- **własności intelektualnej** – na którą składają się patenty, licencje, prawa autorskie, znaki handlowe, tajemnice, projekty itp. Zasoby te mogą być chronione prawnie.

Zasoby niematerialne w relacji do aktywów niematerialnych i kapitału intelektualnego

Termin **zasobów niematerialnych** należałoby postrzegać najszerzej – jako **elementy niepieniężne, które nie posiadają fizycznej postaci i pozostają w dyspozycji organizacji.**

Kapitał intelektualny jest tą częścią zasobów niematerialnych, która wykorzystywana jest do kreowania wartości.

Aktywa niematerialne zaś to **część zasobów niematerialnych objęta raportowaniem w sprawozdaniach finansowych.**

W ich ramach można wyróżnić także **aktywa intelektualne** stanowiące część kapitału intelektualnego

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

tradycyjna

oparta na wiedzy

Cel	wypracowanie zysków lub tworzenie wartości dla właściciela	tworzenie wartości globalnej (wartości dla klienta, właściciela, pracowników, państwa i innych interesariuszy)
Skupienie uwagi	na masowej produkcji dóbr materialnych	na projektowaniu i zastosowaniu technologii, informacji i wiedzy

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

Strategia	bierna lub reaktywna, a więc brak reakcji organizacji na zmiany zachodzące w otoczeniu lub reagowanie z opóźnieniem	proaktywna, czyli wyprzedzanie zmian zachodzących w otoczeniu i wcześniejsze przygotowanie organizacji i mechanizmów działania do nich, tak aby wykorzystać je jako szansę
Dominujący zasób	kapitał rzeczowy i finansowy	wiedza i kapitał intelektualny

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

Wartość rynkowa	wyznaczona głównie przez posiadane zasoby materialne	wyznaczona głównie przez posiadane zasoby niematerialne
Dominujący kierunek inwestycji	inwestowanie w zasoby materialne	inwestowanie w rozwój i wykorzystanie wiedzy i kapitału intelektualnego

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

<p>Kultura organizacyjna</p>	<p>sprzyjająca unikaniu niepewności – niska tolerancja niepewności łączy się z dążeniem do redukcji niepewności i działaniem w warunkach małego ryzyka, wartości organizacyjne to: wzrost, wydajność, standaryzacja, kontrola</p>	<p>wysoka tolerancja niepewności przez środowisko społeczne wiąże się z gotowością do działania w warunkach deficytu informacji, wartości organizacyjne to: jakość, obsługa klienta, różnorodność, innowacyjność, relacje</p>
<p>Podjęcie do niepewności</p>	<p>traktowanie zdarzeń nietypowych jako zagrożenie</p>	<p>traktowanie zdarzeń nietypowych jako źródło inspiracji i szans</p>

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

<p>Sposoby działania</p>	<p>ustrukturalizowane i stabilne, trzymanie się stereotypów i odrzucanie informacji z nimi sprzecznych, koncentrowanie uwagi na sprawności procesów zachodzących wewnątrz organizacji</p>	<p>każdorazowo dostosowywane do sytuacji, ciągłe rekonstruowanie świata wewnętrznego i zewnętrznego organizacji, odrzucanie stereotypów</p>
<p>Podejście do zmian</p>	<p>podkreślanie stabilizacyjnej roli organizacji, traktowanie zmian jako zagrożenie, zmiany wymuszone wprowadzane są okresowo, z określonym tempem i w sposób łatwy do przyswojenia</p>	<p>orientacja na zmiany, zmiany nagłe, o dużym tempie i niejednokrotnie radykalne, ciągły proces doskonalenia, zasadą polityki zmian jest <i>zorganizowane odrzucenie przeszłości</i></p>

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

Źródło władzy menedżerów	umiejscowienie w hierarchii organizacyjnej	posiadana wiedza
Relacje władzy	stabilne, zhierarchizowane, oparte na emocjonalnych aspektach kierowniczego autorytetu	heterarchia, niestabilność układu władzy
Zależność pracownika	wysoka od przywódcy	duża autonomia wsparta wiedzą i profesjonalizmem

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

Uczestnictwo w grupie	wyłączne i trwałe	duża ruchliwość, uczestnictwo tymczasowe,
Struktura organizacyjna	tradycyjna, skoncentrowana na funkcjach przedsiębiorstwa z dominacją zależności hierarchicznych, duży nacisk na kontrolę	sieć kooperacyjnie powiązanych jednostek samozarządzających się, skoncentrowanych na procesach, nieformalne mechanizmy wywierania nacisku (komunikacja, uczestnictwo, kultura)
Granice	jasne i wyraźne między funkcjami, jednostkami organizacyjnymi i organizacjami	zatarte, niewyraźne zarówno między funkcjami, jak i jednostkami organizacyjnymi i organizacjami

Organizacja tradycyjna a oparta na wiedzy

<p>Marketing</p>	<p>koncentracja na transakcjach - dominują zasady marketingu masowego, np. koncentracja na cechach produktu, sprzedaż jednego produktu wielu klientom, zdobywanie nieprzerwanego strumienia nowych klientów, badanie klienta, korzyści skali</p>	<p>koncentracja na relacjach - dominują zasady zarządzania relacjami z klientami, np. koncentracja na wartości dla klienta, sprzedaż wielu produktów jednemu klientowi, zdobywanie nieprzerwanego strumienia nowych zamówień od obecnych klientów, udział klienta, korzyści zakresu</p>
------------------	--	---